

kadına yönelik
şiddetle
mücadele

kent hakkı
ve kadın

göç ve kadın

kadın
istihdamı ve
girişimciliği

siyasi katılım
ve temsiliyet

ADİYAMAN KADIN ÇALIŞTAYI

Sonuç Raporu

“KADINLAR HAYATI İSTİYOR”

22 MAYIS PERŞEMBE

■■ HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

ADİYAMAN KADIN ÇALIŞTAYI
SONUÇ RAPORU

Mayıs 2025

ADİYAMAN KADIN ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

Haziran 2025

Raporu Hazırlayanlar

İlayda Ulaş
Gülfer Kırbaş

Çalıştay Ekibi*

Gülfer Kırbaş
İlayda Ulaş
Hatice Karabıyık
Dilan Dursun
Serap Bayır
Dilan Günbegi
Feyza Nur Akman
Feride Öztürk
Şirin Şeyhmus
Helin Torun
Fatma İrem Turanlı
Tülin Acar
Gülperi Görmez
İlknur Kaya
Kader Onay

*Fortuna Kadın Ağı içindeki sivil toplum örgütlerinin çalışan ve gönüllüleri içinden bir çalıştay hazırlık ekibi oluşturulmuştur.

Rapora Katkı Sunanlar

Zeynel Doğan
Merve Ayşe Köseoğlu

Tasarım

Longway Media

Bu rapor STGM, Avrupa Birliği ve Heinrich Böll Stiftung Türkiye Temsilcilięi desteğiyle hazırlanmıştır.

ÇemberDE, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve STGM tarafından yürütölen Afet Risk Yönetiminde STÖ'lerin Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi katılımcısıdır. Bu rapor içeriği tamamıyla ÇemberDE sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin ve STGM'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Önsöz

6 Şubat depremlerinin ardından pek çok sivil toplum örgütü ve gönüllü Adıyaman ile tanıştı. Bu acı süreçte yaşanan bu tanışma bir yandan da kentte kadınlar için yeni olanakların açılmasına yönelik imkanlar oluşmasını sağladı. Özellikle geçici yaşam alanları başta olmak üzere kent merkezi ve kırsalında pek çok kadın için sürekli ve geçici ortak etkinlik alanları, bireysel ve topluluk için psikososyal hizmet, eğitimler ve çeşitli destekler sivil toplum kuruluşları ve insani yardım örgütleri tarafından yoğun bir şekilde yürütüldü. Kadınlar, bu hizmetler sayesinde ilk kez bu kadar kapsamlı ve erişilebilir desteklere ulaşabildiklerini ifade ettiler. Çalışan ekipler olarak bizler de yaptığımız bu çalışmaların kadınlar ve çocuklar üzerinde nasıl güçlenme etkisi yarattığını bizzat gözlemledik. Bu çalışmalar sırasında, bu büyük yıkımın ardından şehir yeniden inşa edilirken kadınlar olarak daha iyi bir kent hayal etmeye başladık. En çok da bu alanda çalışan kadınlar olarak hayal ettik: “Kendimiz için ve bütün kadınlar için daha yaşanabilir bir kenti hep beraber nasıl inşa edebiliriz?” Bu sorunun peşinde yolumuz Adıyaman Kadın Çalıştayı’na kadar geldi. Çünkü gördük ki Adıyaman’da kadınlar daha katılımcı

olmak istiyor, sözlerinin duyulmasını ve karşılık bulmasını istiyor. Özetle kadınlar hayatı istiyor!

Biz Adıyaman’da sivil toplumda gönüllü ve profesyonel çalışan kadınlar olarak bir ağ etrafında bir araya geldik, Fortuna Kadın Ağı. Adıyaman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü bu hayalimizi sahiplendi ve en büyük destekçisi oldu. Adıyaman Barosu Kadın Hakları Merkezi ağın önemli bir parçası ve destekçisi oldu. Birlikte düzenlediğimiz bu çalıştayı Adıyaman’da kadın katılımıyla eşitlikçi bir dönüşüm sağlanması için çok önemli bir eşik olduğuna inanıyoruz. Çalıştay sonuç raporunu bu önemli etkiyi unutmadan okumanızı ve bulunduğunuz her alanda sorumluluk alarak bu eşitlikçi dönüşüme katkı sunmanızı bekliyoruz.

Fortuna Kadın Ağı

Fortuna Kadın Ağı Hakkında

Fortuna Kadın Ağı, özellikle 6 Şubat depremleri sonrası şehre gelen sivil toplum örgütlerinin kadın çalışanlarının ve kadın örgütlerinin kendi arasındaki koordinasyon ihtiyacı ile ortaya çıkmıştır. Ardından Baro Kadın Hakları Merkezi'nin aktif desteği ile pek çok avukat kadın da ağın önemli bir parçası olmuştur. Adıyaman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü de bu ağın bir parçası ve destekçisi olarak sorumluluk almaktadır. Ağ, yerelde kadınların sivil alanda varlığını güçlendirmek için önemli bir alan oluşturmaktadır. Ağ ismini Nemrut'taki tek kadın figür olan Fortuna'dan alır. Fortuna, Kommagene Uygarlığı'nda bereketi temsil eder ve gösterişli bir heykeli Nemrut Dağı'nın zirvesinde yer

almaktadır. Ağın resmi bir yapısı yoktur ve kadın çalışmalarının içinde olmak isteyen herkese açıktır. Bugüne kadarki çalışmalarında KAMER Vakfı, FİSA Çocuk Hakları Merkezi, Gökyüzü Şutlayıcıları, Dayanışma İnsanları Derneği, Çember Sivil İnisiyatif Derneği, V Vakfı, Lider Kadın Derneği, Hayata Destek Derneği, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Mor Yerleşke, Sıfır Ayrımcılık Derneği, Travma ve Afet Ruh Sağlığı Çalışmaları Derneği (TARDE), Adıyaman Genç Kuşak Girişimci Kadınlar ve İstihdam Derneği (AKİD), Adıyaman Kadın Sorunlarını Araştırma ve Çözüm Derneği çalışanı ve gönüllüsü kadınlar yer almıştır.

Adıyaman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü

Adıyaman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü, ilk kez 2025 yılında kuruldu. Adıyaman'da ilk defa kadınların ve çocukların ihtiyaçlarını önceleyen bir kamu birimi olarak var olmak bizim için hem çok anlamlı hem de büyük bir sorumluluk.

Yeni kurulmuş bir müdürlük olarak, zorlu koşullara rağmen büyük bir inanç ve hevesle çalışmalarımıza başladık. Bu süreçte gördük ki; kadınların yalnızca desteğe değil, aynı zamanda söz hakkına, katılıma ve dayanışmaya da ihtiyacı var.

İlk kez düzenlenen Adıyaman Kadın Çalıştayı, bu katılımın güçlenmesi adına çok kıymetli bir adım oldu. Kadınların ihtiyaçlarının ve taleplerinin daha görünür hale geldiği bu çalışmanın, ilimizde kadın politikalarının şekillenmesine katkı sunacağına inanıyoruz.

Belediye olarak üzerimize düşen sorumlulukları görüyor ve bunları hayata geçirmek için harekete geçiyoruz. Daha yaşanabilir, daha eşitlikçi bir Adıyaman'ı birlikte inşa edeceğimize inanıyoruz.

Fadime Ayaz
Adıyaman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürü

ADİYAMAN KADIN ÇALIŞTAYI
SONUÇ RAPORU

Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

1. Çalıştay Hakkında	11
1.1 Çalıştayın Amacı	11
1.2 Çalıştay Hazırlık Çalışmaları	12
1.3 Çalıştay Katılımcıları	13-15
1.4 Yöntem	16
2. Adıyaman'da Kadınlara Dair İstatistik Veriler	17
3. Çalışma Gruplarının Çıktıları	18
3.1 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele	18-21
3.2 Siyasi Katılım ve Temsiliyet	19-25
3.3 Kadın Sağlığı	26-29
3.4 Kadın İstihdamı ve Girişimciliği	30-33
3.5 Kent Hakkı ve Kadın	34-37
3.6 Göç ve Kadın	38
4. Genel Değerlendirme:	
Adıyaman'da Kadınların Eşit Katılımıyla Yerel Yeniden İnşa ve Kalkınma	39-40

1. Çalıştay Hakkında

1.1 Çalıştayın Amacı

Çalıştay, Fortuna Kadın Ağı ve Adıyaman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü işbirliği ile düzenlenmiştir. Çalıştayın, Adıyaman'da kadınların yaşadığı sorunları kadın örgütleri, kadınlarla çalışan sivil toplum kuruluşları ve alanda çalışan ilgili uzmanlar ve kamu kurumları ile birlikte tartışmaya açması ve kadınların kendi çözümlerini üreterek kentin sürdürülebilir kalkınması için gerekli yatırımları ve politikaları en doğru şekilde yönlendirmesi hedeflenmiştir.

Yerel Kadın Politikalarının Yerel Kalkınma için Önemi

Kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği sadece bir insan hakkı meselesi değil, aynı zamanda **kalkınmanın sürdürülebilirliği açısından vazgeçilmez bir gerekliliktir.** Kadınların eğitimden istihdama, karar alma mekanizmalarından kentsel hizmetlere kadar tüm alanlarda eşit ve adil biçimde yer alması; ekonomik büyümenin hızlanması, sosyal uyumun güçlenmesi ve toplumsal refahın artması ile doğrudan ilişkilidir.

Birleşmiş Milletler 2030 yılına kadar yoksulluğu sona erdirmek, eşitsizlikleri azaltmak, çevreyi korumak ve herkes için daha adil, barışçıl ve refah dolu bir dünya kurmak amacıyla belirlediği 17 küresel “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri” belgesinde de bu bakış açısını temel almıştır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’ni ayrı bir başlık olarak tanımlamış ve tüm hedeflere yatay olarak entegre etmiştir. Kadınların güçlenmesini desteklemek, yalnızca bireysel hakların korunması değil, aynı zamanda yoksulluğun azaltılması, nitelikli eğitimin sağlanması, insana yakışır iş ve ekonomik büyümenin desteklenmesi ve eşitsizliklerin azaltılması gibi birçok hedefin başarısı için de belirleyici bir faktördür. Bu nedenle, kadınların hayatın her alanında aktif, görünür ve karar alıcı konumlarda yer alması, kalkınmanın kapsayıcı, adil ve sürdürülebilir bir biçimde gerçekleşmesi için hayati önemdedir.

Bugün artık dünyada gelişmişlik seviyesi yüksek ülkelerin ortak özelliği, **kadınların aktif yurttaşlar olarak toplumun her alanında varlık**

gösterebildiği bir yapıyı kurmuş olmalarıdır. Türkiye’de ise toplumsal cinsiyet eşitliğine dair veriler halen ciddi yapısal eşitsizliklerin sürdüğünü göstermektedir.

Bu bağlamda yerel yönetimler, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak üzere atılacak adımların en güçlü aktörlerinden biridir. Çünkü kadınların hayatlarına doğrudan dokunan hizmetlerin (ulaşım, sağlık, bakım hizmetleri, istihdam destekleri, güvenlik, eğitim vb.) önemli bir kısmı **yerel düzeyde şekillenmektedir.** Kadınların güçlenmesi aynı zamanda bir ilin, ilçenin ya da mahallenin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyini yükselten, yoksullukla mücadeleyi kolaylaştıran ve sosyal dayanışmayı güçlendiren bir sonuç üretir.

Yerel kamuoyunun bu konuda duyarlılık geliştirmesi ve özellikle yerel karar vericilerin kadın politikalarını stratejik bir kalkınma yatırımı olarak görmesi, eşitlikçi ve adil bir toplumun inşası için kritik önemdedir.

Bu çalıştay, Adıyaman gibi depremin ardından yeniden yapılanma sürecine giren bir kentte **kadınların eşit katılımını önceleyen bir kalkınma modelinin** mümkün olduğunu ve bunun için kadınların sesini duyurmak üzere düzenlenmiştir.

1.2 Çalıştay Hazırlık Çalışmaları

Çalıştay, Fortuna Kadın Ağı, Adıyaman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü’nün ve Adıyaman Barosu Kadın Hakları Merkezi’nin bir araya geldiği hazırlık toplantılarında herkesin fikir ve katkılarıyla geliştirilmiştir. Bu çok taraflı hazırlık toplantıları çalıştayın katılımcı bir yaklaşımla kurgulanmasını sağlamıştır.

Ağ çalışmalarını destekleyen ve faaliyetlerini yürütmek üzere sorumluluk alan Çember Sivil İnisiyatif Derneği çalıştayın yürütücülüğünü üstlenmiştir. Çalıştay moderasyon ekibini yine ağ bileşeni örgütlerin alanında uzman kadın çalışanları ile birlikte kurmuşlar ve detaylı bir hazırlık süreci yürütmüşlerdir.

1.3 Çalıştay Katılımcıları

Çalışmaya öncelikli olarak ilgili alanlarda çalışma yapan sivil toplum kuruluşu temsilcileri davet edilmiştir. Böylece şehirdeki pek çok kadının yaşadıkları sorun ve ihtiyaçlara yönelik farklı bakış açılarını bir araya getirmek hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra ilgili kamu kurumları ve uzmanlar davet edilmiştir. Aşağıda katılımcıların temsil ettikleri STK, kamu kurumu ve uzmanlık alanlarını görebilirsiniz.

1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Masası

- Kamer Vakfı
- Emniyet Müdürlüğü
- ŞÖNİM (Kurum Yöneticisi)
- ASHİM (Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü)
- Sunanın Kızları
- Adıyaman Barosu Kadın Hakları Merkezi
- Jandarma
- Belediye Kadın Meclisi

2. Siyasi Temsil ve Katılım Masası

- Adıyaman Barosu Kadın Hakları Merkezi
- Adıyaman Genç Kuşak Girişimci Kadınlar ve İstihdam Derneği (AKİD)
- Adıyaman Kadın Sorunlarını Araştırma ve Çözüm Derneği
- Altınşehir Mahallesi Muhtar Adayı (Kadına şiddetle mücadelede deneyimli)
- Eğitimci
- Kent planlaması, kentli hakları ve siyasette eşit temsil savunucusu
- SKYÇD (Sürdürülebilir Kalkınma için Yerel Çözümler Derneği) - Gençlik Meclisi
- Gökyüzü Şutlayıcıları
- Kadın Sorunları Araştırma ve Kent Konseyi Başkanı, eski muhtar aday, siyasi parti yedek yönetim üyesi
- Siyaset mezunu, Yeni Adıyaman Gazetesi yazarı, sahada aktif

3. Kadın İstihdamı ve Girişimciliği Masası

- Kent Konseyi
- Genç Kuşak Girişimci Kadın ve İstihdam Derneği
- Gençlik Kültür Derneği
- Adıpayam Kadın Kooperatifi
- Ticaret Odası
- Mutlu Yuva Derneği
- Adıyaman Barosu Kadın Hakları Merkezi
- Adıyaman Üniversitesi
- Ada Temizlik Şirketi (Özel Sektör Temsilcisi)
- İpekyolu Kalkınma Ajansı
- Akid Derneği

4. Kent Hakkı ve Kadın Masası

- Çölyak Derneği
- FİSA
- TEGV (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı)
- TKV (Türkiye Kalkınma Vakfı)
- SKYÇD (Sürdürülebilir Kalkınma için Yerel Çözümler Derneği) - Gençlik Meclisi
- KADEM
- Türk Kadınlar Birliği Derneği
- Dayanışma İnsanları Derneği
- Adıyaman Barosu Kadın Hakları Komisyonu
- Kent Konseyi
- Gökyüzü Şutlayıcıları

5. Göç ve Kadın Masası

- Lider Kadın Derneği
- SARD (*Sosyal Araştırma ve Rehabilitasyon Derneği)
- Adıyaman Kent Konseyi
- TKV (Türkiye Kalkınma Vakfı)
- UNFPA
- Gökkuşuğu Derneği
- Adıyaman Barosu Kadın Hakları Merkezi
- Adıyaman Üniversitesi

6. Kadın Sağlığı Masası

- Adıyaman Barosu Kadın Hakları Merkezi
- İl Sağlık Müdürlüğü
- Kadın Destek Merkezi
- İnsan Kaynakları Uzmanı
- Çeşitli bölümlerden sağlık çalışanları
- Ebe
- Hemşire
- Organ Bağış ve Nakil Koordinasyon Yetkilisi
- Sağlık Emekçileri Sendikası
- Adıyaman Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Farklı kurumlardan gelen 85 katılımcı ile çalıştay 22 Mayıs 2025 tarihinde Perre Uygulama Oteli'nde gerçekleştirilmiştir.

1.4 Yöntem

Çalıştayda ele alınacak konu başlıkları mümkün olduğunca geniş tutularak seçilmiştir. Bu sayede hiçbir hak alanını dışarıda bırakmamak ve kapsayıcı olmak hedeflenmiştir. Bununla birlikte seçilen başlıkların çok daha derin ve ayrı ayrı geniş zamanlarda konuşulmaya olan ihtiyacı bilerek bu seçim yapılmıştır. Çünkü bu çalışma öncelikle kadın politikalarının belirlenmesinde önemli bir örnek teşkil etmek ve bundan sonra bu konuların çok daha detaylı ve burada olduğu gibi çok paydaşlı olacak şekilde ele alınmasının önünü açmayı hedeflemektedir.

Çalıştayın hedef kitlesini sivil toplum kuruluşları temsilcileri, kamu çalışanları, yerel yönetim temsilcileri ve ilgili diğer paydaşlar oluşturmuştur. Katılımcılar, çalıştay kapsamında belirlenen altı farklı tematik başlık altında organize edilen yuvarlak masa oturumlarına, öncelikli olarak kendi tercihleri doğrultusunda atanmıştır. Tartışmaların sağlıklı ve verimli bir şekilde

ilerlemesini teminen, her bir masadaki katılımcı sayısının 10 kişiyi aşmamasına özen gösterilmiştir. Masadaki katılımcı sayısının fazla olduğu durumlarda ise, katılımcıların uzmanlık alanları dikkate alınarak uygun masalara yönlendirmeleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, aynı kurum ve kuruluşlardan gelen ve farklı uzmanlıklara sahip olan katılımcıların, farklı masalarda olmasına özen gösterilerek, deneyim ve bilgi aktarımının olabildiğince geniş olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Her yuvarlak masa oturumunda bir moderatör ve bir raportör görevlendirilmiş; böylece tartışmaların hem kayıt altına alınması hem de sürenin verimli kullanılması sağlanmıştır. Bir tam gün süren çalıştayın sabah oturumunda katılımcılar ihtiyaç ve sorunları ele almışlar, öğleden sonra ise çözüm öneri geliştirmişlerdir. Çalıştayın sonunda her masanın yürüttüğü tartışmalar ve ulaştığı sonuçlar tüm katılımcıların yer aldığı genel oturumda sunulmuş, ardından yorumlar alınmış ve geri bildirimler doğrultusunda çalıştay çıktıları daha da zenginleştirilmiştir.

2. Adıyaman'da Kadınlara Dair İstatistik Veriler

Adıyaman, Türkiye'nin sosyo-ekonomik gelişmişlik endekslerinde alt sıralarda yer alan illerinden biridir. Kadınların toplumsal yaşama katılımı, istihdamı ve karar alma mekanizmalarındaki temsili açısından yapısal zorluklar barındırmaktadır. Bu durum özellikle 6 Şubat 2023 depremleri sonrası daha da belirginleşmiştir. Kadınlar, afet sonrası dönemde hem ev içi bakım emeğinin artması hem de ekonomik ve psikolojik yüklerin eşitsiz dağılımı nedeniyle çok katmanlı bir kırılma yaşamıştır (UN Women Türkiye, 2023).

TEPAV'ın 2020 yılında yayımladığı "81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi" raporuna göre, 81 il içinde Adıyaman 66. olmuştur^[1]. Bu düşük sıralama, Adıyaman'ın toplumsal cinsiyet eşitliği açısından Türkiye'nin eşitliğe en uzak durumda olan illerinden biri olduğunu göstermektedir. Araştırmada eğitim, ekonomik üretim, politik-temsiliyet ve sosyal hayata katılım gibi alt başlıklara bakılarak sıralama yapılmıştır.

Ancak Adıyaman özelinde kadın sorunlarının analiz etmeye yönelik yeterli veri bulunmadığının altını çizmek isteriz.

Örneğin 6 Şubat depremlerinden kaç kadın nasıl etkilendi gibi bir veriye ulaşılamıyor. Konuyla ilgili çeşitli kadın örgütleri AFAD'a soru sormuş ve bu konuda sadece Adıyaman'da değil genel olarak da veri tutulmadığı cevabını almışlardır. Bu veri eksikliği ilde kadın sorun ve ihtiyaçlarına yönelik araştırma yapılmadığı ve bu araştırmaların teşvik edilmediğini göstermektedir. Yerel kalkınma için özellikle de afet sonrası yeniden yapılanma ve ayağa kalkma sürecinde kadın sorun ve ihtiyaçlarına dair araştırmalar uzun vadeli politika yapımını besleyecek ve güçlendirecektir.

*TOBB, TSKV ve TEPAV tarafından 2020 yılında ortaklaşa hazırlanan 81 İlde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu

3. Çalışma Gruplarının Çıktıları

3.1 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede: Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

1-Şiddet Türlerine Dair Farkındalık ve Değişim

- 6 Şubat depremlerinden önce kadınlar şiddeti çoğunlukla **fiziksel** olarak tanımlarken, afet sonrası yürütülen bilinçlendirme çalışmaları sayesinde **psikolojik ve ekonomik şiddet** gibi türler daha fazla fark edilmeye başlanmıştır.

2-Geçici Yaşam Alanlarında Güvenlik ve Mahremiyet Sorunları

- Konteyner kentlerdeki **mahalle baskısı**, hizmet erişim sorunları ve **mahremiyet eksikliği**, kadınlar üzerinde yoğun **psikolojik baskı** oluşturmaktadır.
- Geçici yaşam alanlarının **kadınların ve çocukların özel ihtiyaçlarını gözetmeden tasarlanması**, koruma ve güvenlik açıkları yaratmaktadır.

3-Kurumsal Erişim ve Güven Zedelenmesi

- Kadınlar kurumsal destek mekanizmalarına ulaşabilse de, bazı kamu görevlilerinin **faili mazur gören tutumları**, kurumlara duyulan güveni azaltmakta ve sistemin caydırıcılığını zayıflatmaktadır.
- Kolluk kuvvetleri, sağlık çalışanları ve sosyal hizmet uzmanları arasındaki **koordinasyon eksiklikleri ve kadın odaklı yaklaşım eksikliği**, etkili müdahale süreçlerini sekteye uğratmaktadır.
- Özellikle sağlık hizmetlerinde, mağdur kadının yanında failin ya da yakınının bulunması nedeniyle kadınlar açıkça ifade verememektedir. Bu, kadınların sağlık sisteminde **gizlilik ve güvenlik ihtiyacını** öne çıkarmaktadır.

4-Toplumsal Normlar ve Caydırıcılık Eksikliği

- Karakollarda şiddetin “**aile içi mesele**” olarak görülmesi, başvuruların ciddiye alınmaması ve süreçlerin yavaşlatılması kadınların geri adım atmasına neden olmaktadır.
- Mahalle baskısı ve “**el alem ne der**” düşüncesi, özellikle kırsal bölgelerde kadınların **uzaklaştırma kararlarına uyulmamasına** ve ev ziyaretlerinin reddedilmesine neden olmaktadır.

5-Çocuklar Üzerindeki Etkiler

- Çocuklar hem doğrudan şiddete maruz kalmakta hem de tanık oldukları şiddet nedeniyle **ciddi psikolojik olumsuz etki altında** yaşamaktadır.
- Adli süreçlerde değerlendirmenin çocuğun gelişimsel ihtiyaçları gözetenmeden yapılması (yaşa ve cinsiyete dayalı yaklaşım) yaşanan olumsuz deneyime ilişkin duyguların derinleşmesine yol açabilmektedir.

6-Kurumsal Alandaki Eksiklikler

- Adıyaman’da Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesindeki **ASHİM ve ŞÖNİM**, ayrıca Adıyaman Barosu Kadın Hakları Merkezi aktif rol oynamaktadır. Ancak **Adıyaman Belediyesi’nin kadın danışma merkezi ve sığınma evi bulunmamaktadır**. Bu açıdan kentteki en önemli sorun kadınların haklarına dair doğru bilgiye erişimi noktasında yaşanmaktadır.

Çözüm Önerileri

1-Kurumsal ve Hukuki Desteklerin Güçlendirilmesi

- Adıyaman Belediyesi bünyesinde **kadın danışma merkezleri ve sığınma evleri** kurulmalıdır.
- Yeni kurulan kadın birimlerinin **kurumsal kapasiteleri artırılmalı**, personel eğitimi ve hizmet bütünlüğü sağlanmalıdır.
- **Adli yardım hizmetleri** için ayrılan bütçeler artırılmalı, başvuruların kolaylaştırılması sağlanmalıdır.
- **Yasal düzenlemeler**, kadın personel istihdamının önündeki kurumsal çekinceleri ortadan kaldırmalı ve **kadın odaklı pozitif ayrımcılık** ilkesi yaygınlaştırılmalıdır.

2-Uygulayıcı Kurumların Etkinliğinin Artırılması

- Kolluk kuvvetleri, sağlık personeli ve sosyal hizmet uzmanları arasında **düzenli koordinasyon mekanizmaları** kurulmalıdır.
- Sağlık hizmetlerinde kadınların ifadeleri **yalnız alınmalı**; fail ya da yakınının varlığı önlenmelidir.
- Kamu görevlileri, **6284 sayılı yasa başta olmak üzere kadın hakları**

ve **koruma hükümleri** konusunda periyodik eğitimlere tabi tutulmalıdır.

3-Toplumsal Farkındalık ve Eğitim Faaliyetleri

- **Konteynerkentler ve toplu yaşam alanlarında** kadınlara yönelik bilinçlendirme eğitimleri yaygınlaştırılmalıdır.
- **Şiddet karşıtı kamu spotları**, kadınların yoğun olarak televizyon izlediği zaman dilimlerinde yayınlanmalıdır.
- Genç erkeklere ve yetişkin erkeklere yönelik **farkındalık çalışmaları** kiraathanelerde, gençlik merkezlerinde ve halk buluşmalarında düzenlenmelidir.

4-Dayanışma Mekanizmalarının Yaygınlaştırılması

- Yerel kadın örgütleri, meslek örgütleri ve gönüllü platformlar bir araya getirilerek **kadın dayanışma ağları** oluşturulmalı ya da mevcut yapılar (ör. Fortuna Kadın Ağı) desteklenmelidir.
- Sosyal medya araçları daha stratejik kullanılmalı; kampanyalar, örnek davalar ve hak bilgilendirme içerikleri

daha görünür hale getirilmelidir.

- **Kent konseyleri, kadın meclisleri ve STK'larla iş birliği** içinde karar alma süreçleri daha katılımcı hale getirilmelidir.

5-Kadınlara Yönelik Bilgilendirme ve Psikososyal Destek

- **Kadın destek merkezleri** yaygınlaştırılmalı; kadınlara hukuki danışmanlık, rehberlik ve kriz anlarında yönlendirme hizmeti sunan **kriz masaları** oluşturulmalıdır.
- Şiddetle karşılaşan kadınlara yönelik **danışmanlık hatları**, mobil uygulamalar veya dijital destek platformları geliştirilmelidir.
- Dil bariyeri ve eğitim yetersizliği yaşayan kadınlar için özel eğitim almış **destek personelleri** (tercümanlar, rehberler, kültürel aracilar) istihdam edilmelidir.

3.2 Siyasi Katılım ve Temsiliyet: Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

Adıyaman'da kadınların siyasi temsiliyeti oldukça sınırlıdır. Yerel yönetimlerdeki düşük temsil oranı, kültürel engeller, siyasi yapılardaki ataerkil yapı ve dayanışma eksikliği gibi çok yönlü faktörlerden kaynaklanmaktadır.

1-Temsiliyetin Güncel Durumu

- 2019 yerel seçimleri itibariyle **Adıyaman merkez belediyesinde yalnızca 2 kadın meclis üyesi** görev almıştır.
- 2024 seçimlerinde bu sayı **4 kadın meclis üyesine çıkmış, ancak sadece bir kadın muhtar** seçilmiştir.
- Bugüne dek **Adıyaman'dan hiç kadın milletvekili seçilmemiştir.**
- Kadın muhtar adaylarının sayısı sınırlı kalmakta; aday olan kadınlar ise çoğu zaman seçilse bile aktif görev alamamaktadır.

2-Kadınların Siyasete Katılımının Önündeki Engeller

Kadınların siyasete katılımı bireysel çabaların ötesinde yapısal ve kültürel engellerle sınırlanmaktadır:

- Toplumsal cinsiyet rolleri: Kadınların asıl yerinin ev olduğu yönündeki

geleneksel anlayış, onların kamuya açık alanlarda görünürlüğüne kısıtlamaktadır.

- Kültürel normlar ve aile yapısı: Siyaset, kadınlar için “uygun” görülmemekte; kadın adaylar çoğu zaman küçültücü ve dışlayıcı yaklaşımlarla karşılaşmaktadır.
- Erkek egemen yapılar: Kadınların parti içinde var olabilmesi çoğunlukla erkeklerin onayına bağlı olarak şekillenmektedir.
- Ahlaki baskılar: “Namus”, “ahlak” gibi kavramlar, kadınların siyasal alanda görünürlüğüne engellemek için araçsallaştırılmaktadır.
- Mobbing ve dışlanma: Kadınlar siyasi yapılarda baskı, mobbing, tehdit gibi zorluklarla karşılaşmakta ve erkeklere kıyasla çok daha fazla çaba harcamak zorunda kalmaktadır.
- Kadınlar arası dayanışma eksikliği: Dayanışma mekanizmalarının zayıf olması, kadınların yalnızlaştırılmasına ve siyasette tutunmalarının zorlaşmasına neden olmaktadır.

3-Toplumsal Dönüşüm ve Yeni Nesil Algılar

Kadınların siyasi temsili yalnızca bir eşitlik meselesi değil, aynı zamanda **toplumsal dönüşümün anahtarıdır:**

- Siyasi kimliğe sahip anneler, çocukların toplumsal cinsiyet algısını olumlu yönde etkileyebilmekte, yeni nesillerin cinsiyet rollerine bakışını dönüştürebilmektedir.
- Kadın temsili arttıkça, siyasetin dili ve öncelikleri değişmekte, katılımcı ve eşitlikçi bir toplumsal yapı inşa etme olasılığı güçlenmektedir.

4-Yerel Örgütlenmeler ve Dayanışma Mekanizmaları

Adıyaman'da kadın hakları alanında faaliyet gösteren örgütlerin sayısı sınırlı ve çoğu gönüllülük esasına dayalı, kısıtlı kaynaklarla çalışmaktadır. Ancak son dönemde dayanışma ağları güçlenmeye başlamıştır:

- **6 Şubat depremleri sonrası** farklı illerden gelen kadın örgütlerinin desteği, yerel örgütlenmeleri canlandırmıştır.
- **Fortuna Kadın Ağı**, yerelde gönüllü ve profesyonel olarak kadın çalışması yapan, yapmak isteyen kadınların bir araya gelmesine, dayanışmanın ve karşılıklı öğrenme ortamının gelişmesine olanak yaratmaktadır.
- **Adıyaman Kent Konseyi Kadın Meclisi**, kadınların karar alma

süreçlerine katılımı açısından stratejik bir yapıdır; bu yapının daha da güçlendirilmesi gerekmektedir.

Kadınların siyasete katılımı, sadece niceliksel temsiliyetle değil; aynı zamanda güçlendirici, koruyucu ve eşitlikçi mekanizmalarla desteklenmelidir. Siyasi partilerin kadınlara yönelik ayrımcı tutumlarını değiştirmesi, yerel yönetimlerin kadın temsiline öncelik tanınması ve kadın örgütleriyle daha güçlü iş birlikleri geliştirmesi, Adıyaman'da demokratik katılımı artıracak temel adımlardır.

Çözüm Önerileri:

Kadınların Siyasi Katılımının Güçlendirilmesi

Adıyaman'da kadınların siyasi temsiliyetini ve karar alma mekanizmalarına katılımını artırmak için çok katmanlı ve yerel temelli politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Aşağıda önerilen stratejiler, yalnızca temsiliyetin nicel yönlerini değil, aynı zamanda kadınların siyasete katılım önündeki kültürel ve yapısal engellerin aşılmasını da hedeflemektedir.

1. Yerel Katılım Yapılarının Güçlendirilmesi

- **Mahalle meclisleri** kurulmalı, bu yapılarda kadın temsili garanti altına alınmalıdır.
- **Muhtar eşleri** gibi yerel kadın aktörlerin sürece dahil edilmesi teşvik edilmelidir.
- **İhtiyar heyetlerinde kadın kotası** uygulanarak, yerel karar alma süreçlerinde kadınların görünürlüğü artırılmalıdır.
- **Sokak, cadde ve park adlarının kadın isimleriyle düzenlenmesi**, kamusal alanda kadın temsiliyetini güçlendirecektir.

2. Kadınların Bilinçlenmesi ve Güçlenmesine Yönelik Sosyal Altyapılar

- Yerel yönetimler tarafından **kadın kültür merkezleri, kadın kıraathaneleri** ve güvenli sosyal alanlar kurulmalıdır.
- Bu alanlarda yaratıcı kurslar, okuma kampanyaları, siyasi okullar ve STK iş birlikleriyle **kadınların bilgiye, dayanışmaya ve hak temelli eğitime** erişimi sağlanmalıdır.
- Özellikle **genç kadınlara yönelik bağımsız ve tarafsız bilgilendirme etkinlikleri** düzenlenmeli, siyasete doğrudan değil, kültürel ve sosyal faaliyetler üzerinden erişim sağlanmalıdır.

3. Kadınların Ekonomik ve Kamusal Hareketliliğini Artıran Destekler

- **Kadın üretici pazarları, kooperatifler, ücretsiz ulaşım uygulamaları** gibi yerel hizmetler kadınların ekonomik yaşama ve kamusal alana katılımını artıracaktır.
- Özsaygıyı ve görünürlüğü artıracak üretim odaklı faaliyetler, kadınların

siyasete katılımını da dolaylı olarak güçlendirecektir.

4. Siyasi Temsilde Yapısal Reformlar ve Yasal Düzenlemeler

- **Cinsiyet kotası sistemleri** güçlendirilerek, kadın temsili yasal güvence altına alınmalıdır.
- Siyasi partilerde özellikle **küçük partilerdeki kadın kolları** desteklenmeli, karar alma süreçlerinde yer almaları sağlanmalıdır.
- **Fermuar sistemi** gibi araçlarla belediye meclisi listelerinde kadınların ön sıralarda yer alması teşvik edilmelidir.
- **Kadınların adaylık süreçlerinde maruz kaldığı mobbing ve dışlanmalara karşı izleme mekanizmaları** kurulmalıdır.

5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Farkındalık Faaliyetleri

- Kadınların siyasete katılımını engelleyen **toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına karşı kamu spotları, afiş kampanyaları ve eğitimler** düzenlenmelidir.
- Yerel medya organlarında kadın temsiline yer verilmeli; kadın siyasi aktörler rol model olarak görünür kılınmalıdır.
- **Siyasi temsilin “ahlaki tehdit” olarak gösterilmesine karşı**

kadınları koruyacak hukuki ve psikososyal destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

6. Yerel Kadın Örgütleriyle İş Birliği ve Katılımcı Yönetişim

- Yerel kadın örgütlerinin karar süreçlerine katılımı sağlanmalı, **Fortuna Kadın Ağı** gibi dayanışma yapıları kurumsal olarak tanınmalıdır.
- **Adıyaman Kent Konseyi Kadın Meclisi** güçlendirilmeli; belediye kararlarında görüş sunma ve yön verme yetkisine sahip olmalıdır.
- Kadın STK'larıyla düzenli **koordinasyon toplantıları** yapılmalı; sahada doğrudan çalışmayan STK'lar için gibi kapsayıcı yöntemler geliştirilmelidir.

Adıyaman'da kadınların siyasi yaşama eşit, etkin ve sürekli katılımı için yalnızca kota ya da sayısal temsil yeterli değildir. Kadınların güçlenmesini, görünürlüğünü ve karar alma süreçlerindeki etkisini artıracak kültürel, ekonomik, sosyal ve politik bütüncül çözümler eş zamanlı olarak uygulanmalıdır. Bu süreçte kadınların yalnızlaştırılmadığı, desteklendiği ve bir araya gelebildiği yapılar güçlenmeli, yerel yönetimler bu dönüşümde öncü bir rol üstlenmelidir.

3.3 Kadın Sağlığı: Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

Deprem sonrası Adıyaman'da kadın sağlığı hizmetleri çok yönlü biçimde aksarken, bu durum kadınların ve kız çocuklarının temel sağlık hakkına erişimini ciddi şekilde sınırlandırmıştır. Bu bölümde afet sonrası süreçte kadın sağlığı alanında yaşanan temel sorunlar tematik başlıklar altında sunulmaktadır.

1. Üreme Sağlığı ve Kadın Hastalıkları Hizmetlerine Erişim

- Adıyaman'da üreme sağlığına ilişkin hizmetler uzun süredir sınırlıdır. 6 Şubat depremlerinden sonra ise özellikle ilk basamak sağlık hizmetlerine erişimin kesintiye uğraması, kadınlar ve çocuklar için ciddi sonuçlar doğurmuştur.
- Depremin ardından devlet hastanesinde uzun süre yetersiz sayıda kadın hastalıkları ve doğum uzmanı görev yapabilmıştır.
- Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, depremin üzerinden iki yıl geçtikten sonra hizmete açılabilmiştir.
- Kırsal bölgelerde gebelik takibi, doğum öncesi ve sonrası hizmetlere ulaşım altyapı eksikliği nedeniyle oldukça sınırlıdır.

2. Hijyen ve Temel İhtiyaçlara Erişim

- Afet sonrası dönemde hijyen koşullarının bozulması ve regl ürünlerine erişimde yaşanan sorunlar, kadınların temel ihtiyaçlarını karşılamasını engellemiştir.
- Kadın sağlığı hizmetlerinin aksaması, özellikle konteyner kentlerde yaşayan kadınların yaşam kalitesini düşürmüştür.
- Olası yeni bir afet durumunda kadın ve çocuk sağlığı açısından kentin altyapısının hazırlıklı olmadığı görülmektedir.
- UNFPA Türkiye (2023) raporları da bu riskleri teyit etmektedir.

3. Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yapısal Sorunlar

- Kadınların sağlık hakkına erişimini engelleyen pek çok yapısal unsur mevcuttur. Bunlar özellikle kırsal alanlarda daha da derinleşmektedir. Kırsal kesimde yaşayan kadınlarla yapılan bir araştırmaya göre kadınların %57.2'sinin bağımsız bir şekilde hastaneye gidemediği görülüyor. Bu doğrudan Adıyaman verisi olmasa da

Adıyaman için de durumun çok daha iyi olmadığını öngörebiliriz. Adıyaman özelinde veri eksikliği nedeniyle sağlık alanında da daha çok saha gözlemleri üzerinden değerlendirme yapmak zorunda kalınmaktadır.

- Ulaşım sorunları: Sağlık merkezlerine erişim güçlüğü.
- Ekonomik engeller: Yüksek ilaç fiyatları, doğum kontrol hizmetlerinin ücretli hale gelmesi.
- Sağlık personeli eksikliği: Kadın hastalıkları uzmanı sayısının yetersizliği.
- Randevu sistemi sorunları: Randevu alamama, uzun bekleme süreleri.
- Aile hekimleri kadınları bilgilendirse de, hizmetin ulaşılabilirliği düşüktür.

4. Psikolojik Destek Hizmetleri

- Psikososyal destek alanında hem erişim hem de toplumsal tutumlar ciddi bir engel oluşturmaktadır.
- Deprem sonrasında geçici yaşam alanlarında sivil toplum ve insani yardım kuruluşlarının yoğun psikososyal çalışmaları olsa da hem giderek sayıları azalmış hem de bu alanlar dışına hizmet verilememiştir.
- Damgalanma korkusu nedeniyle özellikle çocuklar ve gençler gerekli desteği alamamaktadır.
- Alanda çalışan uzman sayısının yetersizliği sorunu derinleştirmektedir.

5. Cinsel Sağlık, Eğitim ve Koruma

- Cinsel sağlık alanında bilgiye erişim, büyük oranda aile hekimleri aracılığıyla sağlanmakta; ancak bu hizmetler çoğu zaman yetersiz kalmaktadır.
- Maddi desteklerin sınırlı oluşu, toplumsal tabular ve yanlış bilgiler bilgiye erişimi zorlaştırmaktadır.
- Cinsel istismarı önleyici eğitimlerin eksikliği erken yaşta gebeliklerde artışa yol açmakta, bu da hem fiziksel hem psikolojik sağlık açısından ciddi sonuçlar doğurmaktadır.
- Konteyner kentlerde çocuklar ve gençler başta olmak üzere tüm aile bireyleri için mahremiyet sorunu bulunmaktadır.
- Göçmen kadınlar dil bariyeri nedeniyle yeterli bilgi ve hizmete ulaşamamaktadır.
- Engelli kadınlar sistemsal engellerle karşı karşıya kalmakta ve çoğu zaman hizmet dışı bırakılmaktadır.

Adıyaman'da kadın sağlığı alanı, hem depremin sonrası yeniden inşa süreci hem de uzun süredir devam eden yapısal sorunlar nedeniyle kırılgan durumdadır. Kadınların sağlık hakkına tam erişimi için özellikle kırsalda hizmetlerin yaygınlaştırılması, sağlık personelinin artırılması ve toplumsal tabuları hedefleyen kapsayıcı programların oluşturulması elzemdir.

Çözüm Önerileri

Kadın sağlığı alanındaki yapısal sorunların giderilmesi ve afet sonrası yaşanan hak kayıplarının telafisi için çok boyutlu, bütüncül ve yerel temelli yaklaşımlar gerekmektedir. Aşağıda, yerel yönetimlerin, kamu kurumlarının ve sivil toplumun birlikte geliştirebileceği çözüm önerileri sunulmuştur:

1. Mobil ve Yerel Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması

- Mobil sağlık araçlarının sayısı artırılarak, özellikle kırsal alanlarda ve geçici yaşam alanlarında sağlık hizmetlerine erişim sağlanmalıdır.
- Sağlık personeli sayısındaki yetersizlikler giderilmeli; kadın hastalıkları, doğum, çocuk sağlığı ve psikolojik destek alanlarında uzman personel istihdam edilmelidir.
- Evde sağlık hizmetleri yaygınlaştırılmalı; özellikle yaşlı, engelli ve özel gereksinimli bireyler için refakat destekleri sunulmalıdır.

2. Ulaşım ve Temel Destek Hizmetlerinin Geliştirilmesi

- Sağlık merkezlerine ulaşımı kolaylaştıracak şekilde özel otobüs hatları ve duraklar planlanmalıdır.
- Doğum sonrası hijyen kiti, bebek bezi, süt ve mama gibi temel ihtiyaçlar düzenli olarak karşılanmalıdır.
- Gebe okullarının sayısı artırılarak daha geniş bir kitleye ulaşılması sağlanmalıdır.

3. Bilgilendirme ve Eğitim Faaliyetlerinin Artırılması

- Yerel yönetimler broşürler, bilgilendirici billboardlar ve kamu spotları gibi araçlarla toplumu bilinçlendirmelidir.
- Aile sağlığı merkezlerinde kapsamlı sağlık eğitimleri düzenlenmeli; katılımcılara sağlık kitleri gibi teşvik edici materyaller sağlanmalıdır.
- Konteyner kentler ve geçici yaşam alanlarında sağlıklı beslenme, cinsel sağlık ve üreme sağlığı gibi konularda bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

4. Psikososyal Destek ve Mahremiyete Dayalı Hizmetler

- Psikolojik destek hizmetleri, bireylerin mahremiyet ihtiyacını gözeterek yapılandırılmalı; kamu dışı, belediye destekli, güven veren destek mekanizmaları kurulmalıdır.
- Sağlıklı Yaşam Merkezleri bünyesinde diyetisyen, psikolog, çocuk gelişimi uzmanı gibi profesyonellerin yer aldığı bütüncül hizmet sunumları yaygınlaştırılmalıdır.

5. Sivil Toplumla İş Birliği ve Katılımcı Yönetişim

- Kadın sağlığı alanında çalışan yerel STK'larla düzenli koordinasyon toplantıları yapılmalı; deneyim paylaşımı ve ortak planlamalar desteklenmelidir.
- Sahada doğrudan faaliyet gösteremeyen STK'lar için hane ziyaretleri organize edilmeli, erişim sorunları aşılmalıdır.
- Kadınlara ve kadın örgütlerine alan açılarak, birlikte çözüm üretme ve politikaların şekillenmesine katılım kapasitesi güçlendirilmelidir.

Bu öneriler, kadınların yalnızca bireysel sağlık hizmetlerine erişimini değil; aynı zamanda sağlıklı yaşam, bilgiye ulaşım, psikososyal destek ve kamusal yaşama katılım gibi çok yönlü haklarını güçlendirmeye yöneliktir. Özellikle yoksulluk ve yoksunluk koşullarının etkisini azaltmak için yerel düzeyde kaynakların etkin kullanımı ve kapsayıcı hizmet modellerinin hayata geçirilmesi kritik önemdedir.

3.4 Kadın İstihdamı ve Girişimciliği: Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

1-Düşük İşgücüne Katılım ve Kayıt Dışı Çalışma

- TÜİK 2023 verilerine göre, Adıyaman'da kadınların işgücüne katılım oranı **%20'nin altındadır**; bu oran Türkiye ortalamasının oldukça gerisindedir.
- Kadınların büyük bir bölümü **kayıt dışı**, düşük ücretli ve sosyal güvenceden yoksun koşullarda çalışmaktadır.

2-Girişimcilikte Yapısal Engeller

- Kadın girişimciler, iş yeri açma sürecinde **yüksek kira, güvenlik endişesi ve sürdürülebilirlik zorlukları** gibi engellerle karşılaşmaktadır.
- Kadınlar, genellikle tek bir sektöre yönelmekte, alternatif sektörlerle dair bilgi ve cesaret eksikliği yaşamaktadır.
- **Finansmana erişim** oldukça sınırlıdır. Var olan hibeler ve kredilerden etkili şekilde faydalanılamamakta; destek mekanizmaları yeterince tanıtılamamaktadır.

3-Eğitim ve Bilgiye Erişim Eksiklikleri

- Kadınların finansal okuryazarlık, dijital beceriler, pazarlama, markalaşma gibi alanlarda **nitelikli eğitimlere erişimi sınırlıdır**.
- Mevcut eğitimler çoğu zaman ihtiyaç odaklı değildir ve ilgi çekici unsurlar (örneğin "hibe" başlığı) taşımadığında katılım düşük kalmaktadır.

4-Bakım Yükü ve Destek Eksikliği

- **Kreş, yaşlı bakımı** gibi sosyal destek hizmetlerinin eksikliği, kadınların zaman yönetimini zorlaştırmakta ve iş hayatına katılımını sınırlamaktadır.
- Kadınlar geleneksel roller ve bakım yükü nedeniyle iş yaşamına yeterli zaman ayıramamaktadır.

5-Kooperatifler ve Bireysel Girişimciler Arasında Dengesizlik

- Kooperatif sayısında artış olsa da bireysel kadın girişimciler yeterince desteklenmemektedir.
- Pazarda rekabet gücü, **yenilikçilikten uzak ürünler, markalaşma eksikliği** ve görsel kalite sorunları nedeniyle düşüktür.

6-Sosyal Ağların Zayıflığı ve Hukuki Engeller

- Kadın girişimciler arası **ağ kurma** ve dayanışma platformlarının azlığı, girişimlerin sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır.
- Vergi, sigorta ve sosyal güvenlik sistemlerindeki **karmaşık yapı**, kadınların bireysel olarak iş kurmasını ve sürdürmesini engellemektedir.
- Hukuki danışmanlık ve rehberlik hizmetleri yetersizdir.

Çözüm Önerileri

1. Eğitim ve Kapasite Geliştirme

- Kadınlara yönelik **erişilebilir ve ihtiyaç temelli eğitim programları** düzenlenmelidir:
 1. Finansal ve dijital okuryazarlık
 2. Girişimcilik ve pazarlama
 3. Mentörlük ve Ar-Ge
 4. Markalaşma ve iletişim becerileri
- Eğitim duyurularında hibe ve destek içeriklerine **vurgular yapılmalı**, katılımı teşvik edecek yöntemler uygulanmalıdır.

2. Finansal Destek ve Teşvik Mekanizmaları

- Mikro kredi ve hibe programları yaygınlaştırılmalı; deprem bölgesi gibi **öncelikli alanlar** için özel teşvikler sağlanmalıdır.
- Kadınlara yönelik kamu destekleri sadeleştirilmeli ve **anlaşılır bilgilendirme materyalleri** ile tanıtılmalıdır.
- Kadınlara özel danışmanlık birimleri kurulmalı, **vergi ve sosyal güvenlik işlemleri** için rehberlik sunulmalıdır.

3. Sosyal Destek Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması

- Belediyeler tarafından:
 1. Uygun fiyatlı kreşler
 2. Yaşlı ve engelli bakım merkezleri
 3. Ev içi bakım desteği gibi hizmetler yaygınlaştırılmalı; bu sayede kadınların **iş-yaşam dengesi** kurulmalıdır.

4. Üretim, Tanıtım ve Pazarlama Kapasitelerinin Güçlendirilmesi

- Kadınlara, ürünlerini tanıtabilecekleri **fuvar, festival, pazar ve stant alanları** sağlanmalıdır.
- Yenilikçi üretimi teşvik etmek için:
 1. Ürün çeşitliliği artırılmalı,
 2. Görsel kalite ve ambalaj tasarımı desteklenmeli,
 3. Reklam ve sosyal medya tanıtımları için teknik destek verilmelidir.

5. Sosyal Ağlar ve Psikososyal Destek

- Kadın girişimcilerin sosyal dayanışma ağları kurulmalı; **kadınlara özel etkinlikler**, yaratıcı atölyeler ve buluşmalar düzenlenmelidir.
- Kadınların ruhsal ve psikolojik dayanıklılığı için sosyalleşme alanları artırılmalı; girişimcilik süreçleri yalnızlaştırıcı bir deneyim olmaktan çıkarılmalıdır.

6. Kooperatif ve Bireysel Girişimciler Arasında Denge Kurulması

- **Kadın kooperatifleri ve bireysel girişimciler eşit şekilde desteklenmeli**; farklı sektörlere yönelimi teşvik edecek eğitim ve teşvik modelleri uygulanmalıdır.
- Bireysel kadın girişimciler için destekleme fonları ve danışmanlık ağları oluşturulmalıdır.

7. Kurumsal İşbirlikleri ve Farkındalık Artırımı

- Kadın üreticilerile büyük ölçekli firmalar arasında aylık **çalıştaylar, eşleştirme programları ve panel buluşmaları düzenlenmeli**; sürdürülebilir iş birlikleri geliştirilmelidir.
- Kadınların ekonomik hayata katılımı konusunda kamu spotları ve **görsel iletişim araçları** etkili biçimde kullanılmalıdır.

3.5 Kent Hakkı ve Kadın: Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

1-Güvenlik Algısının Zayıflaması

- 6 Şubat depremleri sonrası Adıyaman'da kadınların kamusal alandaki güvenlik algısı ciddi şekilde zayıflamıştır.
- Kadınların gece dışarı çıkma konusunda tedirginlik yaşamaktadır.
- Eskiden güvenli olan mahallelerin yıkım sonrası ıssızlaşması, yetersiz sokak aydınlatması ve toplu taşıma eksikliği, kadınların hareket özgürlüğünü sınırlandırmaktadır.

2-Toplumsal Baskı ve Kamusal Alana Erişim Sorunları

- Kadınlar, özellikle gece saatlerinde dışarı çıkarken yanlarında erkek eşlikçi arama ihtiyacı duymakta, bu da toplumsal baskı ve kontrol hissini artırmaktadır.
- Kütüphane gibi ortak kullanım alanlarına erişimde ulaşım ve alan yetersizliği, kadınların eğitim ve sosyalleşme fırsatlarını olumsuz etkilemektedir.
- Şehrin geleneksel ve feodal yapısı, kadınların kıyafet, ifade ve hareket

özgürlüğü üzerinde baskı kurmaya devam etmektedir.

- **Kamu kurumlarına erişimde bile** kadınlar sosyal yargılar nedeniyle cesaret kaybı yaşamakta, aile desteği eksikliği süreci zorlaştırmaktadır.

3-Kentsel Hizmetlerde Eşitsizlik

- Şehir planlaması, hizmetlerin dağılımı ve STK faaliyetlerinde kadınların ihtiyaçları yeterince dikkate alınmamaktadır.
- **Konteyner kentler ve mahalleler arası hizmet eşitsizliği**, kadınların sosyalleşme, eğitim ve gelişim alanlarına erişimini sınırlamaktadır.
- **Çocuk dostu alanların eksikliği**, kadınların hem kendileri hem çocukları için kent yaşamına aktif katılımını zorlaştırmaktadır.

4-Kadınların Planlama Süreçlerinden Dışlanması

- Kadınların şehir planlama süreçlerine katılımı oldukça sınırlıdır. Görüşleri genellikle sorulmadığından, **ihtiyaçlara uygun çözümler geliştirilememektedir.**

5-Yerel Yönetimde Kurumsallaşma Adımları

- 2025 yılında kurulan **Adıyaman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü**, yerel düzeyde kadın politikalarının kurumsallaşması adına önemli bir adımdır.
- Ancak, halen **kadın danışma merkezi ve kadın konukevi** bulunmamaktadır. (5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14/a maddesine göre, 100.000 üzeri nüfuslu belediyeler konukevi açmakla yükümlüdür.)

5-Barınma

- 6 Şubat'ta meydana gelen depremin ardından Adıyaman'da 2025 yılı başı itibariyle halen geçici yaşam alanlarında yaklaşık 60 bin kişi yaşamaya devam ediyor.* İki buçuk yılın sonunda bu geçici olarak tabir edilen hayatın kadınlar üzerindeki fiziksel ve psikolojik yükü artarak devam etmektedir.
- Yeniden inşa sürecinde yeni konutların

yerleri, büyüklük ve tasarımları yerelin ve kadınların ihtiyacı gözetilmeden kararlaştırılmıştır. Sosyal uyum ve fiziksel çevre şartları hesaba katılmadan insanların bu alanlara yerleşmesi beklenmektedir. Ancak kadınlar hem çocukları hem kendileri için endişelenerek (okul, sosyal alan, ulaşım, güvenlik, komşuluk ilişkileri vb) buralara yerleşmekten çekinmektedir.

*Adıyaman Belediyesi'nin açıkladığı rakamdır.

Çözüm Önerileri

1-Kent Hakkı Perspektifinden Kadın Katılımının Güçlendirilmesi

- Kent hakkı, bireylerin yaşadığı kente dair karar alma süreçlerine katılımı, kent olanaklarından eşit yararlanması ve yaşam alanlarını dönüştürebilme hakkını kapsar.
- Kadınların sadece fiziksel varlığı değil, **karar alma, planlama ve uygulama süreçlerinde** de etkin rol oynaması sağlanmalıdır.
- **Mahalle düzeyinde kadın meclisleri** kurularak, seçilmiş kadın sözcüler aracılığıyla kadınların ihtiyaçlarının yerel yönetime aktarılması önerilmektedir.

2-Temsil ve Yerel Karar Mekanizmalarına Erişim

- Kadın muhtarların ve meclis üyelerinin sayısı artırılmalı; **kadın kotası uygulamaları** desteklenmelidir.
- Kadınların siyasal temsil hakkı, kent hakkının vazgeçilmez bir parçası olarak görülmeli; **kadına dair kararların doğrudan kadınlarca alınması** sağlanmalıdır.

3-Ulaşımında Güvenlik ve Erişilebilirlik

- Kadınlara yönelik ulaşım politikaları geliştirilmeli:
 1. **Ücretsiz anne kartları** (örneğin 0-4 yaş çocuğu olan anneler için),
 2. **Durak dışı iniş uygulamaları,**
 3. **Toplu ulaşımında aydınlatma ve caydırıcı sistemler** (örneğin panik butonu).
- Kadın şoförlerin teşvik edilmesi, otobüs takip sistemlerinin yaygınlaştırılması, şoförlere toplumsal cinsiyet farkındalık eğitimleri verilmesi önerilmektedir.

4-Kadınlara Yönelik Hizmetlerin Geçici Yaşam Alanlarında ve Mahallelerde Artırılması

- Depremin üçüncü yılında barınma sorunu sürmektedir. Bir an önce kadınların ihtiyaçları gözetilerek planlanmış sağlıklı yaşam alanlarına geçilmelidir.
- Mahalle düzeyinde kadınlara özel:
 1. Psikososyal destek hizmetleri,
 2. Halk eğitim kursları,
 3. Üretim ve sosyal yaşama entegrasyon fırsatları sunulmalıdır.
- Belediye, konteyner kentler ve

mahallelerde sürekli kadın temsil mekanizmaları kurarak kadınların taleplerini doğrudan almalıdır.

5-Katılımcı Planlama ve Geri Bildirim Mekanizmaları

- Kadınların kentle ilgili sorunlarını iletebilecekleri, farklı ihtiyaçlara yanıt veren, **kapsayıcı geri bildirim kanalları** oluşturulmalıdır.
- Yazılı okuryazarlığı veya teknolojiye erişimi olmayan bireyler için **alternatif iletişim yöntemleri** (mobil ekipler, yüz yüze danışma noktaları) devreye sokulmalıdır.

6-Kadın Konukevleri ve Danışma Merkezlerinin Açılması

- Adıyaman'da henüz açılmamış olan kadın danışma ve dayanışma merkezi ile kadın konukevi acilen kurulmalıdır.
- Belediyeler, yasalarla kendilerine verilen bu yükümlülükleri yerine getirmek için gerekli planlama ve bütçe çalışmalarını yapmalıdır.

3.6 Göç ve Kadın

Çözüm Önerileri

1. Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

Adıyaman'da yaklaşık 20.000 Suriyeli göçmen yaşamaktadır; çadır ve konteyner alanlarında barınan toplam sayı 65.000'i aşmaktadır.^[1] “Bebek Köyü” gibi merkezlerde başta World Vision, Mavi Hilal gibi STK'lar yoğun destek sağlamış; ancak 2024'ten itibaren insani yardımlar ciddi ölçüde azalmıştır.^[**] Dil bariyerleri, tercüman eksikliği, yetersiz hijyen, güvenlik sorunları ve mahrumiyet hali göçmen ve yerinden edilmiş kadınların hak ve hizmetlere erişimini kısıtlamaktadır. Deprem sonrası kadınlar erken yaşta evlilik, kayıt dışı istihdam ve eğitim dışına itilme gibi çok katmanlı risklerle karşı karşıya kalmıştır. Aidiyet eksikliği, sosyal dışlanma, kültürel uyumsuzluk ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet gibi sorunlar, hem bireysel hem de toplumsal bütünleşmeyi zorlaştırmaktadır. Göçmen kadınlar kamu kurumlarına ulaşmakta zorluk çekmekte; hizmetler ise çoğu zaman erişilemez kalmaktadır.

- Tercüman desteği, ücretsiz hukuki yardım ve kadınlara özel psikososyal destek merkezleri yaygınlaştırılmalıdır. Sığınma evleri mülteci kadınlara da açık hale getirilmelidir.
- Kadınlar arası dayanışma mekanizmaları ve kadın komiteleri kurulmalı; yerel halk ve göçmen kadınların birlikte katılacağı uyum odaklı sosyal etkinlikler düzenlenmelidir.
- Dil eğitimi TÖMER ve halk eğitim merkezleri üzerinden yaygınlaştırılmalı, kültürel duyarlılık gözetilmelidir.
- Belediyeler, kadınlara yönelik üretim temelli projeleri (kooperatif, el işi, tarım vb.) desteklemeli; kadın girişimciliğini ve sosyal güvenciliği teşvik etmelidir.
- Ayrıştırılmış veri toplanması, kamu-STK iş birlikleri ve yoksulluk haritaları gibi araçlarla hedefli ve kapsayıcı politika üretimi sağlanmalıdır.

*Göç İdaresi Başkanlığı (2024). Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler İllere Göre Dağılımı – Haziran 2024 Verisi.

<https://www.goc.gov.tr>

Mülteci Derneği (2024). Adıyaman'da Mülteci Nüfusu ve Yerinden Edilmiş Kişilerle İlgili Güncel Durum.

<https://www.multeci.org.tr>

**World Vision Türkiye – Raporlar (2023–2024). Bebek Köyü ve Depremden Etkilenen Bölgelerdeki Kadın ve Çocuklara Yönelik Destek Faaliyetleri. <https://www.wvi.org/tr>

4. Genel Değerlendirme: Adıyaman'da Kadınların Eşit Katılımıyla Yerel Yeniden İnşa ve Kalkınma

Afet Sonrası Süreçte Kadınlar Nerede?

6Şubat 2023 depremlerinin ardından Adıyaman'da yeniden inşa ve toparlanma süreci büyük ölçüde fiziksel altyapıya odaklanırken, kadınların yaşadığı çok katmanlı eşitsizlikler görünmez kalmaya devam etmektedir. Kadınların hizmetlere erişimi, istihdama katılımı, sosyal yaşamda ve karar alma mekanizmalarında temsil düzeyi oldukça düşüktür. Oysa toplumsal cinsiyet eşitliği, yalnızca bir hak meselesi değil; sürdürülebilir kalkınmanın, sosyal adaletin ve yerel demokrasinin temelidir.

Başlıca Sorun Alanları:

- **Ekonomik Güçsüzlük:** Kadınların işgücüne katılım oranı %20'nin altındadır. Kadın girişimciliği, yüksek kira, güvenlik kaygısı, finansmana erişim zorlukları ve desteklerin etkisiz kullanımı gibi yapısal engellerle sınırlanmaktadır.
- **Kent Hakkı ve Güvenlik:** Kadınların kamusal alanda güvenlik algısı azalmış, gece hareketliliği ciddi biçimde kısıtlanmıştır. Yetersiz aydınlatma, toplu taşıma sorunları ve sosyal

baskılar, kadınların sosyal hayata katılımını zorlaştırmaktadır.

- **Mülteci ve Göçmen Kadınlar:** Bebek Köyü gibi geçici yerleşim alanlarında kalan kadınlar, hijyen, mahremiyet ve hizmetlere erişim açısından büyük risk altındadır. Dil engeli, tercüman desteği eksikliği ve sosyal dışlanma en önemli sorunlar arasındadır.
- **Bakım Yüğü ve Hizmet Eksikliği:** Kreş, yaşlı bakımı ve mahalle temelli sağlık-egitim hizmetlerinin eksikliği kadınların hem işgücü piyasasına hem sosyal yaşama katılımını engellemektedir.
- **Temsiliyetin Zayıflığı:** Kadınların yerel meclislerde, mahalle komitelerinde ve planlama süreçlerinde etkin katılımı yok denecek kadar azdır. Politikalar, kadınların katılımı olmadan şekillenmektedir.

Önerilen Politikalar:

- **Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Planlama:** Yeniden inşa ve kalkınma süreçlerinde kadınların katılımını garanti altına alan yerel eşitlik eylem planları hazırlanmalı, toplumsal

cinsiyet perspektifi her alandaki hizmet sunumunda temel bir bakış açısı haline getirilmelidir.

- **Yerel Hizmetlerde Dönüşüm:** Kadın danışma merkezleri, sığınma evleri, kadın kooperatif destek birimleri ve psikososyal destek merkezleri yaygınlaştırılmalı; mobil hizmetler devreye alınmalıdır.
- **Ekonomik Güçlenme için Destekler:** Mikro kredi, kadın odaklı üretim projeleri, girişimcilik mentörlüğü, belediye destekli kooperatif ağları ve yerel ürün pazarları kurulmalıdır.
- **Güvenli ve Erişilebilir Kent:** Aydınlatma, gece ulaşımı, kadın şoför istihdamı, güvenlik butonları gibi fiziksel altyapılarla kadınların güvenli hareketliliği sağlanmalıdır.
- **Mülteci Kadınlar için Ayrım Gözetmeyen Hizmetler:** Dil kursları, tercüman destekli danışmanlık, ayrımcılık karşıtı mekanizmalar ve sosyal uyum programları yaygınlaştırılmalıdır.
- **Veriye Dayalı Politikalar:** Yerel düzeyde toplumsal cinsiyete duyarlı ayrıştırılmış veri toplanmalı;

kadınların deneyim ve ihtiyaçlarına dair düzenli saha çalışmaları yapılmalıdır.

Sonuç:

Adıyaman'da kadınların yalnızca hizmetlerden faydalanıcı değil, yerel yönetimlerin eşit paydaşı ve karar alıcı aktörleri olarak görülmesi gerekmektedir. Kadınların güçlenmesi; yoksulluğun azaltılması, kuşaklar arası eşitsizliğin kırılması ve yerel demokrasinin güçlenmesi için temel bir şarttır. Yerel yönetimler, kadın örgütleri ve sivil toplum arasındaki yapısal işbirlikleri bu süreci mümkün kılacaktır.

